

OBSAH

Předmluva k českému vydání	13
Předmluva	23

I. Platonismus jako základ

Problém a metoda	29
Mnohoznačnost pojmu „křesťanský platonismus“	29
Izolování motivů	33
Konfrontace s jinými systémy	34
Platonismus jako systém	36
Platónské „východisko“	36
Svět idejí a svět zkušenosti	38
Směsice bytí a nebytí	41
Dialektický výstup a ontologické rozčlenění	43
Dialektika a prožitek	46
Platonismus jakožto syntéza	50
Platonismus a aristotelismus	53
Aristotelská nauka o poznání	53
Jednotlivina a obecnina	55
Absolutno v aristotelismu	55
„Předvědění“ o absolutnu	57
Absolutno a nekonečnost	59
Polarita mezi platonismem a aristotelismem	62
Místo platonismu mezi filosofickými systémy	64
Platonismus a kartesianismus	64
Rozdíl	66
Aristotelské prvky v Kantově nauce o poznání	67
Subjektivita myšlenkových forem u Kanta	68
Absolutno u Kanta	71
Kantovský „ideál“ a platónské „Jedno“	73
Platónská myšlenková forma a křesťanský obsah	75
Nebezpečí setření hranice mezi přirozeným a nadpřirozeným	76
Novoplatonismus	78
Co je na novoplatonismu nové	78
Vycházení bytí	79

Vyzařování	80
Jádro duše	82
Novoplatonismus a myšlenka stvoření	83
Cesta k „Jednu“. Dialektika, nebo extáze	84
Ontologické schéma novoplatonismu a problém gnóse	85
Stoické ontologické schéma	86
Rozvinutí, nebo odpadnutí	89
Co jsem „já sám“?	91
Negativita konečného jsoucna	92
Zrušení charakteru stvoření	93
Zesvětštělý bůh – zbožštěný svět	95
Gnostická „hybris“	96
Chtít rozumět aktu stvoření	97
 II. První setkání	 101
 III. Órigenés	
Hlediska posouzení	107
Systém; περί ἀρχῶν	107
Alegorie a anagorika	110
Analýza περί ἀρχῶν	116
Co znamená název?	116
Dějiny spásy a ontologie	119
Cyklický obraz světa	121
Marcus Aurelius	126
Dobová filosofie	128
Mýtus o duši	131
Gnóse, filosofie nebo křesťanství?	134
Splývání forem	134
Polarita stanovisek	136
Novoplatónská filosofie proti gnósi	136
Novoplatónská filosofie proti křesťanství	138
Gnóse proti filosofii a křesťanství	139
Křesťanství proti filosofii a gnósi	140
Konfrontace	142
Duchovní místo spisu περί ἀρχῶν	143
Nová konfrontace	148
Polarita „postojů“	150
Konečný soud	151

Působení	153
Nedostatečnost órigenovské syntézy	153
Methodios, Eusebios a jiní	154
Evagrios	155

IV. Řehoř z Nyssy

Přechod od Platóna	161
Oddělení „zření Jedna“ od dialektiky	161
...jako v novoplatonismu	162
Ontologické založení poznání Jedna v novoplatonismu	164
Řehořovo učení o racionálním poznání	166
Pojem a zkušenost	166
Konečnost	168
Boží nepochopitelnost	169
Původ této nauky o poznání	171
Řehořovo učení o mystickém poznání	174
„Svléknutí cizího šatu“	174
Dosavadní ontologický předpoklad	175
Nová idea „obrácení“	177
Poznání z lásky	179
Problém naplnění „pravdivostního obsahu“ platónského učení na rovině mystického poznání	181
Problém: přirozená a nadpřirozená rovina	184
Řehořova ontologie stvořeného bytí	187
„Zaměřená“ existence	187
Rozhodování jakožto charakter duchovní existence	189
Analogie k existencialismu	192
Správný pojem nekonečna jako zbraň proti arianismu	194
...a proti órigenismu	195
Pravý pojem stvoření	196

V. Augustin

Poznání Boha a poznání sebe sama	199
Platónský základ	199
Transformace	200
Křesťanský voluntarismus	203
Mystický prožitek, nebo bezprostřední sebepoznání ducha	204
Spočívání ducha u sebe	207

Sebeuskutečnění Ducha	210
Obrácení se k Bohu a odvrát od Boha	213
„Zaměření“ jakožto podstata ducha	215
Účast a „předvádění“	216
Zaměření a rozvinutí	218
Specifičnost Augustinova pojetí	221
Vůči platonismu	221
Vůči řeckým Otcům	224
Pojmové a zkušenostní poznání	226
Poznání „in rationibus aeternis“	226
Dědictví platónské dialektiky	228
Noûs a verbum	230
Důsledek Augustinovy myšlenky	232
Zdroje chyb	234

VI. Dionysios Areopagita

Přechod	239
Stavba spisu De divinis nominibus	242
Problém	242
Parmenidovská jména	244
Trojina: sofia, dynamis, eiréné	251
Řehoř z Nyssy a „konstantinovská trojina“	253
Analýza celku	256
Závěry?	257
Dionysios Areopagita a Julián	259
Problém	259
Zděděné motivy	262
Vztah k dobovému myšlení	267
Záměr a doba	270
Nový smysl „účasti“, „vycházení“ a „hierarchie“	272
Převzetí	272
Strukturní principy novoplatonismu	273
Areopagitský systém	275
Reinterpretace	277
Nakolik je Dionysios Areopagita novoplatonikem?	279
Problém	279
Jasná rozlišení	280
Stvoření a emanace	283

Poznání jakožto ontologický stupeň	285
Novoplatónský pojem bytí	289
Hierarchické vědění	292
Dionysiovo zrušení	294
Průlom k Bohu	298
Konečný soud	302
„Roucho“ a pravý obsah	303
Působení	305

VII. Maximos Vyznavač

„Vyléčení“ órigenismu	309
Logos a proorismos	310
Vznikání a „pohyb“	313
Milost a „určení“	315
Logos jako „obecnější pojem“	317
Znovuožití „dialektiky“	319
Její přehodnocení	320

VIII. Západní středověk

Přehled	325
Platónské dědictví	325
Nebezpečí	327
„Afektivní poznání“	328
Výhled	329
„Apex mentis“	331
Symbol	331
Stoický původ	334
Centrum osobnosti	339
Základ duše	342
Sféra ducha	346
Augustinovsko-órigenovská syntéza	349
Tři stupně	351
Duch a láska	358
„principalis affectio“	363
Působení	368
Překonání novoplatónského intelektualismu ve výkladu mystiky	375
Východisko	375
Nový prvek	377
Současníci	379

Původ	382
Reinterpretace	387
Rekapituluující shrnutí	390
Co vlastně znamená „křesťanský novoplatonismus“?	401
Mnohoznačnost	401
Obrácení se do sebe, či extáze	403
<i>Intelligentia a affectus</i>	406
Výklad proti výkladu	410

IX. Hésychasmus a palamismus

Úvod	415
Platónská tradice v Byzanci ve vrcholném a pozdním středověku	415
Nevědomý platonismus v palamismu	417
Hésychasmus a palamismus	420
Historický význam	420
Duchovní pozice	422
Spřízněnost s latinským myšlením?	426
Racionalismus „filosofů“	426
Iracionalismus mystiků	430
Rozhodnutí pro iracionalismus	432
Filosofický význam palamismu a jeho místo v dějinách ducha	436
Vlastní intence palamismu	436
Filosofický důsledek	438
Antinomie výpovědí	440
Charakter myšlenkové formy Východu	441
Antinomie a syntéza	442
Hésychasmus jako metoda a prožitek	444
Palamismus a tradice Otců	450
Tradičnost palamismu	450
Moderní interpretace	452
Interpretace Otců	454
Řehoř z Nyssy	454
Basil Veliký	457
Dionysios Areopagita	459
Maximos Vyznavač	461
„Apofatický charakter“ palamitských výpovědí	462
Apofatismus na Západě	464

Vlastní intence Východu	465
Smíření stanovisek	466
Vlastní záměr palamismu	468
Nebezpečí, jehož je třeba se vystříhat	469

X. Ohlédnutí

Hodnocení	473
Vlastní intence	473
Překročení hranice	474
Ohrožení křesťanského obsahu	474
Hybris	476
Platónský a křesťanský smysl „účasti“	478
Platónský a křesťanský smysl „podobnosti Bohu“	479
Je aristotelismus vhodnější?	480
Vzájemné doplnění	482
Konfrontace	484
Dva theologické přístupy	484
Aristotelismus jako modelový příklad prvního přístupu	489
Platonismus jako modelový příklad druhého přístupu	492
Nutnost reinterpretace základních platónských myšlenek	496
Východ a Západ	498
Přednosti a nebezpečí v aristotelském a v platónském způsobu myšlení	499
Aktualita platónsko-východního způsobu myšlení	505
Závěr	507
 Zkratky	 509
Seznam literatury	518
Jmenný rejstřík	531
Doklad o původu začleněných statí	539
Poznámka překladatele	542